Ruimte voor geven

Convenant tussen het kabinet en de sector filantropie

Inhoudsopgave

1. Inleiding 3
2. Doel 4
3. Afspraken 5
4. Beheer 8
5. Tekenpagina 9
6. Bijlage - Achtergronden 10

1. Inleiding

Vanouds speelt de filantropie een grote rol in onze maatschappij. Filantropie wordt hierbij omschreven als het vrijwillig geven van geld, goederen of inspanning door individuen, huishoudens, fondsen en bedrijven primair ten behoeve van algemeen nuttige doelen[1]. De laatste jaren wint die rol aan betekenis.
Er is een forse toename van het aantal zelfredzame, vermogende burgers, en de filantropische sector wordt steeds professioneler. Hierdoor zijn filantropische instellingen steeds beter in staat om vanuit hun eigen visie complementair te zijn aan de taken en verantwoordelijkheid van de overheid. Inmiddels zijn er in Nederland circa 50.000 door de Belastingdienst als zodanig aangemerkte Algemeen nut beogende instellingen (ANBI's)[2].
Aan de filantropische instellingen wordt jaarlijks circa 4,7 miljard gegeven door huishoudens, nalatenschappen, vermogensfondsen, het bedrijfsleven en goededoelenloterijen[3]. De Rijksoverheid stimuleert dit geefgedrag door middel van belastingvoordelen, onder andere door die welke zijn gekoppeld aan de ANBI regeling[4].
De (Rijks)overheid en de sector filantropie richten zich beide op het publieke belang. De sector filantropie doet dit vanuit haar maatschappelijke betrokkenheid. Op een aantal deelterreinen, zoals gezondheidszorg en ontwikkelingssamenwerking, is sprake van een hechte samenwerking tussen de overheid en de sector.
Met de toename van de professionalisering van de filantropische sector zijn nu meer dan ooit de noodzaak en kansen toegenomen om als partners inzake het publieke belang op te trekken. Partners die met behulp van vaste structuren en mechanismen kennis delen en waar mogelijk hun beleid en investeringen op elkaar afstemmen. Zo kan op een slimme wijze versterking plaatsvinden van de kwaliteit van de samenleving en kan meer ruimte worden geboden aan actieve bijdragen van burgers, in de vorm van geven van geld maar bijvoorbeeld ook in de vorm van vrijwilligerswerk.

Met het sluiten van dit convenant erkent het Kabinet het maatschappelijke belang van de filantropische instellingen en verklaart het Kabinet zich bereid een gezamenlijke inzet ten behoeve van een betere samenleving te bevorderen.

Hoofdstuk 2 beschrijft kort het doel van de samenwerking tussen het Kabinet en de sector filantropie en in hoofdstuk 3 worden vervolgens de bijbehorende afspraken benoemd. Hoofdstuk 4 geeft een toelichting op de bijbehorende beheersaspecten. De bijlage bevat tot slot een beschrijving van de filantropische sector, de geschiedenis van de filantropie en het overheidsbeleid.

---

[1] In de bijlage worden deze algemeen nuttige doelen nader beschreven. Ook wordt hier aandacht besteed aan de bijzondere positie van de kerkgenootschappen.

[2] Daarbij gaat het om zowel fondsenwervende instellingen als vermogensfondsen. Tevens gaat het om (met name) groepen van kerkgenootschappen (circa 27.000). De wet onderscheidt teven de Sociaal Belang Behartigende Instellingen (SBBI's). SBBI's behartigen op de eerste plaats de individuele belangen van hun leden of een kleine doelgroep, maar hebben ook een maatschappelijke waarde. De SBBI's maken niet rechtstreeks deel uit van dit convenant.

[3] Geven in Nederland 2011, Vrije Universiteit Amsterdam. Het onderzoek Geven in Nederland bevat geen gegevens over het bedrag dat filantropische instellingen daadwerkelijk besteden aan goede doelen. Uit onderzoek van het Centraal Bureau Fondsenwerving (2009) onder 806 (grotere) instellingen is echter bekend dat deze van de totale inkomsten van 3,6 miljard euro circa 3,1 miljard euro direct ten goede doen komen aan de goede doelen.

[4] Hiermee is een jaarlijks bedrag gemoeid van circa 1 miljard euro.

2. Doel

Door beter samen te werken streven het Kabinet en de sector filantropie naar meer rendement voor het publieke belang. Met dit convenant onderstrepen zij hun wens om daarbij te komen tot een langdurig partnerschap. Een structurele samenwerking op de vele publieke terreinen waar zij actief zijn. Of dat nu is op het terrein van gezondheidszorg, cultuur, natuur, milieu, onderwijs, wetenschap, ontwikkelingssamenwerking, sport, leefbaarheid of welzijn.

Met de groei en de professionalisering van de sector filantropie nemen ook de mogelijkheden voor de (Rijks)overheid toe om ruimte te geven aan maatschappelijke initiatieven en het ontwikkelen van goed burgerschap. De overheid kan nu immers beter dan voorheen rekenen op de organisatie en inzet van die sector. Van de zijde van de overheid vraagt dat om het scheppen van randvoorwaarden om die inzet mogelijk te maken. Zo is het in een tijd van heroverweging van overheidsuitgaven van belang dat particulier geven wordt bevorderd. Een samenhangend en duidelijk fiscaal regime dat stimulerend werkt, kan daaraan bijdragen. Ook is essentieel dat er geen onnodige restrictieve maatregelen komen voor het verwerven van (financiële) steun van de samenleving.

Met de samenwerking wordt gestreefd naar:

- het verbeteren van de uitwisseling van kennis en informatie;
- het verbeteren van de afstemming van beleid en bestedingen;
- het ontwikkelen van innovatieve financieringswijzen ter bevordering van maatschappelijk initiatief;
- het versterken van de infrastructuur van de sector filantropie;
- het vergroten van de transparantie van de sector filantropie;
- het versterken van het publieksvertrouwen.

Deze doelen worden in het volgende hoofdstuk uitgewerkt in concrete afspraken.

3. Afspraken

Dit hoofdstuk bevat een overzicht van de afspraken waarmee de overheid en de sector filantropie hun doel willen bereiken. De nadruk ligt hierbij op concrete instrumenten waarmee de partners gezamenlijk hun regie en inzet op het publieke domein kunnen realiseren.

Afspraak 1 - Afstemming

De structuren en mechanismen voor het uitwisselen van kennis en informatie en het afstemmen van beleid en besteding tussen de filantropische sector en de betrokken departementen worden waar nodig verbeterd. De betrokken partijen spreken daarom af om uiterlijk in het tweede kwartaal van 2012 voor de hiervoor genoemde beleidsterreinen afspraken per departement te hebben gemaakt (bijvoorbeeld door middel van deelconvenanten). Dit laat onverlet de afspraken die in het kader van subsidiebeschikkingen worden gemaakt. Te denken valt hierbij aan deelconvenanten op de terreinen van de gezondheidszorg, natuur en milieu, welzijn en sport, ontwikkelingssamenwerking, leefbaarheid, onderwijs en wetenschap, cultuur en sociale cohesie. In deze deelconvenanten worden afspraken gemaakt over de verhouding tussen het departement en de relevante deelsector. Het gaat dan om inhoudelijke beleidsvoornemens, ieders rol hierbij en het waar mogelijk combineren van de inspanningen voor het bereiken van een maximaal effect. Daarnaast zullen met de sector specifieke aandachtsgebieden worden geduid waar extra inzet op plaatsvindt. Tevens onderkennen partijen het belang van nauwe samenwerking tussen filantropische instellingen ondermeer door vooraf afstemming van projecten te zoeken en waar mogelijk die gezamenlijk op te zetten en te financieren.

Afspraak 2 - Consultatie

De overheid zal de sector tijdig kennen inzake voor de sector relevant(e) voorgenomen beleid, uitvoeringskwesties en wetgeving. Op deze wijze wordt het de sector mogelijk gemaakt tijdig in te spelen op veranderende omstandigheden.

Consultatie is met name van belang waar het gaat om het fiscale regime. Duidelijkheid van regelgeving en eenduidigheid van handhaving zijn beide factoren die voor de sector van groot belang zijn en die bijdragen aan een gunstig klimaat voor de sector waarin het doen van schenkingen wordt gestimuleerd. Een samenhangend en helder fiscaal regime draagt bij aan een gunstig vestigingsklimaat voor binnenlandse en buitenlandse vermogensfondsen alsmede aan een toename van het aantal vrijwilligers en een toename van schenkingen en giften. Om de gewenste duidelijkheid en effectiviteit te kunnen blijven realiseren spreken de SBF en het ministerie van Financiën af om gedurende de looptijd van dit convenant minimaal twee keer per jaar af te stemmen over de samenhang en uitvoering van relevante fiscale maatregelen.

Voor de sector filantropie zijn de jaarlijkse inkomsten uit kansspelen van groot belang voor de financiering van maatschappelijke projecten. Zo dragen de goededoelenloterijen en de Lotto jaarlijks meer dan 400 miljoen euro bij aan de sector. Het Kabinet heeft bij brief van 19 maart 2011 aangekondigd de manier waarop het kansspelbeleid wordt ingevuld de komende jaren integraal te vernieuwen en alle belanghebbenden (o.a. vergunninghouders en maatschappelijke organisaties) nadrukkelijk in de verdere uitwerking van het beleid te betrekken. Onderdeel hiervan is dat het ministerie van Veiligheid & Justitie (VenJ) ook minimaal één keer per jaar af zal stemmen met de SBF over beleid en uitvoering inzake de kansspelen.

Afspraak 3 - Onderzoek
Beleidsvorming en beleidsevaluatie wordt geleid en ondersteund door actuele kennis. De laatste vijftien jaar wordt tweejaarlijks onderzoek gedaan naar het geefgedrag van Nederlandse burgers en bedrijven door middel van het onderzoek Geven in Nederland door de Vrije Universiteit in Amsterdam. Door het onderzoek op vergelijkbare wijze uit te voeren ontstaat inmiddels ook inzicht in de trendmatige ontwikkelingen, niet alleen op macroniveau, maar ook van het geefgedrag van specifieke groepen als bedrijven, allochtonen en vermogende Nederlanders. Uiterlijk in het 2e kwartaal van 2013 is, in opdracht van het ministerie van VenJ, het onderzoek Geven in Nederland over 2011 gereed.

Afspraak 4 - Innovatieve financieringswijzen
Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en andere betrokken ministeries hebben samen met de SBF in het tweede kwartaal van 2012 een haalbaarheidsstudie afgerond naar innovatieve financieringswijzen en verdienmodellen voor maatschappelijke initiatieven.

Afspraak 5 - Verduurzamen projecten
Filantropische instellingen subsidiëren jaarlijks vele duizenden projecten. Ondanks de steeds grotere inzet op meerjarige financiering zijn veel projecten niet in staat om na afloop van de financieringsperiode nieuwe gelden aan te boren. Hierdoor komen regelmatig succesvolle projecten vroegtijdig aan hun einde.
Het ministerie van BZK en de SBF hebben uiterlijk in het tweede kwartaal van 2012 aanbevelingen ontwikkeld gericht op het verduurzamen van projecten. Daarbij zal aandacht worden geschonken an de vertaalslag naar de lokale praktijk.

Afspraak 6 - Lokale gemeenschapsfondsen
Lokale gemeenschapsfondsen zijn particuliere fondsen, die uit eigen vermogen jaarlijks gelden ter beschikking stellen aan het lokale algemene nut. Vaak worden zij
opgezet in samenspraak met lokale ANBI's. Zij worden beheerd door vertegenwoordigers uit de lokale gemeenschap en ontvangen gelden uit legaten, giften en schenkingen van particulieren, overheidssubsidies en/of giften van bedrijven. In Nederland worden momenteel ervaringen opgedaan met deze aanpak in onder andere Texel, Amstelveen, Groningen, Rotterdam, Venlo en Maastricht.

Het ministerie van BZK en de SBF hebben uiterlijk in het tweede kwartaal van 2012 een plan gereed gericht op de verdere introductie in Nederland van lokale gemeenschapsfondsen.

Afspraak 7 - Vergroten representativiteit SBF
Om de belangen van de filantropische sector optimaal te kunnen behartigen en te kunnen functioneren als representatief aanspreekpunt voor de overheid is het van belang dat de SBF in voldoende mate de gehele filantropische sector vertegenwoordigt. De SBF zal daarom inzetten op het verhogen van het aantal bij de SBF aangesloten organisaties.

Uiterlijk in het eerste kwartaal van 2012 heeft de SBF een plan van aanpak gereed, met daarin opgenomen een concrete doelstelling en bijbehorende aanpak voor het verhogen van het aantal bij de SBF aangesloten organisaties. Daarbij wordt gestreefd naar aansluiting van zo veel mogelijk grote organisaties, een goede spreiding over de subsectoren en voldoende vertegenwoordiging van de kleinere organisaties.

Afspraak 8 - Toezicht en verantwoording
Transparantie in de sector is een belangrijke drijfveer voor het publieksvertrouwen in de sector filantropie. De burger die geeft en het bedrijf dat bijdraagt willen zeker zijn dat de giften en sponsoring aan het beoogde doel besteed worden en dat deze ook effectief zijn. Negatieve publiciteit over bijvoorbeeld directeursalarissen of de effectiviteit van grote geldinzamelingsacties bij natuurrampen heeft laten zien dat de impact van de media op het vertrouwen groot kan zijn. Transparantie over prestaties met behulp van keurmerken en gedragscodes helpen om het vertrouwen te herstellen of hoog te houden.

De ministeries van Veiligheid en Justitie en van Financiën en de SBF hebben uiterlijk in het tweede kwartaal van 2012 een gezamenlijk document opgesteld met daarin een moderne visie op toezicht en verantwoording. Aan de hand van dit document kunnen vervolgens concrete instrumenten worden ontwikkeld. Bij de uitwerking van deze visie wordt toegewerkt naar de realisatie uiterlijk in het derde kwartaal van 2013 van één keurmerkstelsel, dat tenminste toegankelijk moet zijn voor alle grote en kleinere fondsenwervende instellingen en waarmee het toezicht uitvoerbaar, haalbaar en betaalbaar is. Onderzocht zal worden of dit keurmerk in de toekomst een rol bij de toekenning van de ANBI status kan spelen.
Op basis van het visiedocument zal de SBF verder uiterlijk in het vierde kwartaal van 2013 een gedragscode gereed hebben voor alle aangesloten organisaties, waarin onder andere aandacht wordt besteed aan vraagstukken van governance, beloning en maatschappelijke prestaties. Hierin wordt rekening gehouden met het verschil tussen fondsenwervende instellingen en vermogensfondsen alsmede het onderscheid tussen grote(re) en kleine(re) organisaties.

4. Beheer

Organisatie

Stuurgroep
Er wordt een stuurgroep samengesteld met daarin vertegenwoordigers van alle betrokken partijen. Deze stuurgroep is verantwoordelijk voor de coördinatie en monitoring van alle in dit convenant opgenomen afspraken en komt tenminste twee keer per jaar bijeen. De stuurgroep wordt afwisselend voorgezeten door de voorzitter (of een bestuurder) van de SBF en een vertegenwoordiger van het ministerie van Veiligheid en Justitie (als coördinerend departement). Het secretariaat van de stuurgroep valt onder de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de SBF en het coördinerend departement. Dit departement fungeert tevens als het eerste aanspreekpunt voor de sector.

Bestuurlijk overleg
Twee maal per jaar vindt, onder voorzitterschap van de coördinerende bewindspersoon, een bestuurlijk overleg plaats gericht op de in dit convenant genoemde doelen. Hierin zijn vertegenwoordigd de deelnemende departementen alsmede de voorzitter en secretaris van de SBF. Het secretariaat valt onder de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de SBF en het coördinerende departement. De Stuurgroep levert input voor het bestuurlijk overleg en bereidt besluitvorming voor.

Financiën
De verantwoordelijke partijen dragen zelf zorg voor het financieren van de desbetreffende afspraak.

Monitoring
Alle afspraken en acties uit dit convenant zullen nauwgezet worden gemonitord door het coördinerende departement en het SBF-secretariaat. Medio 2013 vindt een evaluatie plaats, zodat tijdig voor de beëindiging van de looptijd van het convenant (looptijd 21 juni 2011 – 1 januari 2014) een besluit kan worden genomen over het vervolg.

Projectleiding

Afspraak	Voortouw[5]	Einddatum
Afspraak 1 – afstemming/deelconvenanten	Departementen/SBF	2e kwart 2012
Afspraak 2 – consultatie	Departementen	doorlopend
Afspraak 3 – onderzoek	VenJ	2e kwart 2013
Afspraak 4 – innovatieve financieringswijzen	BZK/SBF	2e kwart 2012
Afspraak 5 – verduurzaming	BZK/SBF	2e kwart 2012
Afspraak 6 – lokale gemeenschapsfondsen	SBF/BZK	1e kwart 2013
Afspraak 7 – vergroten representativiteit	SBF	2e kwart 2012
Afspraak 8 – toezicht en verantwoording	VenJ/FIN/SBF	4e kwart 2013

[5] De eerstgenoemde partij is trekker.

Tekenpagina

Partijen
Het Kabinet, vertegenwoordigd door de Minister-president de heer. M. Rutte

en

De sector Filantropie, vertegenwoordigd door de heer S.R.A. van Eijck, onafhankelijk voorzitter van de Stichting Samenwerkende Brancheorganisaties Filantropie (SBF)

Looptijd
21 juni 2011 – 1 januari 2014

Datum van ondertekening
21 juni 2011

Handtekeningen

Bijlage - Achtergronden

Geschiedenis

Het schenken aan goede doelen is een oude traditie in onze samenleving. Een traditie die in ieder geval is terug te leiden tot de (katholieke) armenzorg in de middeleeuwen maar die pas na de hervorming van 1580 grotere vormen aannam. Toen begonnen afzonderlijke kerkgenootschappen vanuit hun eigen identiteit invulling te geven aan de armenzorg. Vanaf die tijd had in principe elke stad dan ook zijn eigen armenzorg, gefinancierd uit de private middelen van gefortuneerde burgers. Deze armenzorg omvatte vooral de hulp aan zieken, gehandicapten, weduwen en wezen.
Met de toegenomen welvaart en de moderne communicatiemiddelen is vanaf het begin van de jaren negentig van de vorige eeuw het aantal goede doelenorganisaties spectaculair gestegen en is ook hun verscheidenheid toegenomen.

Definitie Filantropie

Filantropie of liefdadigheid kan worden omschreven als het vrijwillig geven van geld, goederen of inspanning door individuen, huishoudens, fondsen en bedrijven primair ten behoeve van algemeen nuttige doelen[6]. Ook richt de filantropie zich op onderzoek en innovatie ter verbetering van de kwaliteit van de samenleving. Deze inzet kan worden onderscheiden van de inzet van de overheid ten behoeve van de samenleving en de commerciële inzet van het bedrijfsleven.

De Belastingdienst kan goede doelenorganisaties krachtens de Wet IB 2001 aanmerken als Algemeen nut beogende instellingen (ANBI's). Daarnaast onderscheidt de Successiewet 1956 de Sociaal belang behartigende instellingen (SBBI's). Bij die laatste categorie gaat het om instellingen die op de eerste plaats de individuele belangen van hun leden of een kleine doelgroep behartigen. Dit convenant heeft dan ook geen betrekking op dergelijke instellingen. De noodzaak wordt echter onderkend om de ANBI-status verder te verduidelijken.

Hoeveel goede doelen zijn er?
Bij de Belastingdienst in Den Bosch stonden begin 2011 circa 50.000 als ANBI's aangemerkte instellingen ingeschreven (inclusief ANBI's
onder groepsbeschikkingen). Daarbij gaat het om instellingen die van de Belastingdienst een beschikking hebben ontvangen op grond waarvan legaten of schenkingen door de instellingen niet belast zijn met erfbelasting of schenkbelasting.
Ook mogen donateurs van een ANBI hun giften aftrekken in de inkomsten- of vennootschapsbelasting.
Binnen de door de Belastingdienst aangemerkte ANBI's kan (op hoofdlijnen) onderscheid gemaakt worden tussen fondsenwervende instellingen en vermogensfondsen. Fondsenwervende instellingen zamelen actief geld in van particuliere en institutionele donateurs voor een goed doel. Vermogensfondsen zijn instellingen die een particulier vermogen beheren en de baten hiervan ter beschikking stellen aan een vastgesteld goed doel.

[6] Deze definitie is afkomstig uit het onderzoek Geven in Nederland 2009, Vrij Universiteit Amsterdam.

Geefgedrag
Volgens het tweejaarlijks onderzoek *Geven in Nederland* gaven burgers in Nederland in 2009 circa € 4,7 miljard uit aan goede doelen (circa 0,8% van het Bruto Binnenlands Product van 2009 van 572 miljard). Daarbij gaat het om het totaal van de geschatte giften van huishoudens, van fondsen (zowel geldwervende fondsen als vermogensfondsen), van het bedrijfsleven, om legaten uit nalatenschappen en om de opbrengsten uit de goededoelenloterijen.
De overheid stimuleert het geefgedrag middels fiscaal gunstige regelingen voor de ANBI's. Met die regelingen is een bedrag van circa 1 miljard gemoeid.

In de onderstaande tabel wordt weergegeven aan welke categorieën wordt gedoneerd.

Tabel 1. Overzicht doelen waaraan gegeven wordt (uit: Geven in Nederland 2011[7])

Categorieën	*X miljoen Euro*	*Percentage*
Kerk en levensbeschouwing	891	19%
Maatschappelijke en sociale doelen	458	10%
Sport en recreatie	715	15%
Internationale hulp	572	12%
Gezondheid	644	14%
Milieu, natuurbehoud, dierenbescherming	435	9%
Cultuur	454	10%
Onderwijs en onderzoek	285	6%
Overig (niet gespecificeerd)	252	5%
Totaal	4.707	100%

Beschrijving van de sector filantropie

De volgende sectoren kunnen worden onderscheiden.

Vermogensfondsen - De Vereniging van Fondsen in Nederland (FIN)
De FIN is 22 jaar geleden opgericht en telt circa 300 leden. De leden zijn in Nederland gevestigde vermogensfondsen die tot doel hebben het verlenen van onverplichte steun aan verschillende organisaties, personen of projecten op verschillende gebieden. De FIN heeft als doel het behartigen van de belangen van de leden en het bevorderen van het optimaal functioneren van die leden. Behalve de 300 FIN-leden maakt het jaarlijks door de FIN gepubliceerde Fondsenboek[8] melding van 727 fondsen. Omdat er geen verplichte registratie is voor vermogensfondsen is de kans aanwezig dat het werkelijke aantal in Nederland gevestigde fondsen nog groter is. Door het ontbreken van een publicatieplicht voor vermogensfondsen is lastig om het bij hen ondergebrachte vermogen in beeld te brengen. De FIN schat echter zelf het gezamenlijke vermogen van de 727 bekende fondsen op € 40 miljard. De bij de FIN aangesloten fondsen hebben naar schatting een vermogen van € 20 miljard.

Fondsenwervende instellingen - VFI, brancheorganisatie van goede doelen
VFI is de brancheorganisatie van landelijk wervende goede doelen. De vereniging telt ruim 120 leden, waaronder grote en kleine instellingen. De vereniging vertegenwoordigt circa 75% van de sector (de landelijk wervende goede doelen), gemeten naar de inkomsten uit eigen fondsenwerving. VFI bestaat sinds 1994 en is opgericht om het vertrouwen van het Nederlandse publiek in goede doelenorganisaties te behouden en te vergroten. VFI richt zich op belangenbehartiging, zelfregulering, dienstverlening aan leden en het bevorderen van expertise en doelmatigheid.

[7] Het onderzoek Geven in Nederland 2011 bevat de onderzoeksresultaten over het jaar 2009.
[8] FondsenBoek 2011, Walburg Pers, Zutphen.

Fondsenwervende instellingen - Het Instituut Fondsenwerving (IF)

Het Instituut Fondsenwerving (IF) is een brancheorganisatie voor de nieuwe generatie fondsenwervende instellingen en professionals. Het IF vertegenwoordigt de belangen van 550 direct aangesloten leden en een kleine 4000 leden die via verschillende koepelorganisaties zijn toegetreden. Het IF is daarmee de grootste brancheorganisatie gemeten naar aantallen. De leden zijn met name afkomstig uit de sectoren zorg en welzijn, onderwijs en wetenschap, kunst en cultuur, natuur, milieu en dieren. Het IF profileert zich voornamelijk als kennisinstituut maar richt zich ook op belangenbehartiging. Daarbij heeft het IF binnen haar netwerk de fondsenwervende professionals verenigd.

Kerken

In de filantropische sector nemen de kerken een bijzondere positie in: zij hebben geheel eigen doelstellingen en een eigen organisatievorm vastgelegd in wet- en regelgeving (zie artikel 2 boek 2 BW).[9] Voor de realisatie van hun primaire doelstellingen werven de kerkgenootschappen middelen en beschikken in sommige gevallen ook over bepaalde vermogensbestanddelen. Zowel fondsenwerving als beheer van vermogensbestanddelen behoren daarom tot de activiteiten van de kerkgenootschappen; de wijze waarop en de mate waarin verschilt per kerkgenootschap[10]. In dit opzicht houden zij zich bezig met filantropische activiteiten. Ook verschillende projecten waarmee kerken zich bezighouden, zoals op het terrein van de aandacht voor kwetsbare groepen in de samenleving, zijn eveneens als zodanig te beschouwen.
Dertig Nederlandse kerkgenootschappen werken samen in het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (CIO).

Samenwerkende Brancheorganisaties Filantropie (SBF)

De hiervoor genoemde sector en relevante brancheorganisaties werken samen in de SBF. Deze werd in 2006 opgericht, gericht op *het bevorderen van de maatschappelijke rol en betekenis van de filantropie binnen Nederland*. De SBF streeft naar verdere professionalisering van de gehele sector door het verbeteren van:

- de transparantie;
- de effectiviteit;
- de efficiency;
- de integriteit;
- de betrouwbaarheid.

Het bestuur van de stichting SBF is samengesteld uit vertegenwoordigers van de deelnemende organisaties en wordt voorgezeten door een onafhankelijk voorzitter. Het bestuur wordt gevraagd en ongevraagd geadviseerd door een Raad van Aangeslotenen met daarin een aantal belangrijke sleutelfiguren en –organisaties.
Het vaste secretariaat van de SBF richt zich op belangenbehartiging, communicatie, onderzoek en documentatie.

[9] Vanuit de kerken is vanaf het begin geparticipeerd in de samenwerking die geleid heeft tot de stichting SBF. Gelet op de bijzondere positie van de kerken traden zij hierbij niet op als formele mede-oprichters. Met onderkenning van de eigenstandige positie van de kerkgenootschappen in het Nederlandse bestel zullen zij wel participeren in de werkzaamheden van het SBF en toetreden tot het bestuur.

[10] " Geven in Nederland" 2011 wordt in hoofdstuk 7 (pagina 117 e.v.) uitvoerig ingegaan op de bijdragen aan " kerk en levensbeschouwing".

De SBF start op 1 januari 2012 met een databank die open staat voor iedereen en gegevens bevat over de organisatie, de activiteiten en de financiën van aangesloten organisaties met een ANBI-beschikking. Hiermee wordt de transparantie en betrouwbaarheid bevorderd alsmede het geefgedrag van burgers en bedrijven, de inzet van vrijwilligers en het oprichten van vermogensfondsen.

Keurmerken

Keurmerken[11] spelen een sleutelrol bij het bevorderen van de transparantie en betrouwbaarheid. Een keurmerk is bedoeld als verantwoording richting de gever. Het geeft de gever meer inzicht in de betrouwbaarheid van de organisatie waar hij zijn geld aan geeft. Aangezien de bestaande keurmerken gericht zijn op de gever, bestaan er in dit verband voor de vermogensfondsen, die immers onafhankelijk van het geefgedrag opereren, geen keurmerken. Overigens zijn de meeste vermogensfondsen wel aangemerkt als ANBI.
Er zijn nu vier organisaties die een keurmerk verstrekken voor fondsenwervende instellingen.

1. Het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF) verstrekt een CBF-Keur voor grote goede doelen (277 stuks in 2009) en een certificaat voor kleine goede doelen (29 stuks in 2009). Daarnaast kan het CBF een Verklaring van geen bezwaar (31 stuks in 2009) toekennen aan fondsenwervende instellingen die korter dan drie jaar actief zijn. In totaal gaat het hierbij om 80 procent van de geregistreerde baten uit fondsenwerving in Nederland.
   Het CBF keur is verder vervlochten met de code Wijffels (code voor goed en zorgvuldig bestuur) en is erkend door de Raad voor Accreditatie.
2. Recent heeft het Instituut voor Fondsenwerving (IF) samen met de Nationale Goede Doelen Test (NGDT) het Keurmerk Goede Doelen in het leven geroepen. Dit keurmerk is bedoeld voor alle kleine en grote fondsenwervende instellingen met een ANBI-status en legt een accent op het geven van inzicht in de gerealiseerde prestaties versus de geplande prestaties.
3. De Raad Financiële Betrouwbaarheid (RFB) verstrekt sinds 1992 een keurmerk dat uitsluitend is bedoeld voor Christelijke instellingen (24 leden). Getoetst wordt op betrouwbaarheid, beheer en besteding. Met ingang van november 2010 beschikt de RFB over een certificaat van de Raad voor Accreditatie.
4. Het Keurmerk Goed Besteed (KGB) is bestemd voor alle grote en kleine fondsenwervende instellingen die over de ANBI-status beschikken. Begin 2011 hadden 35 organisaties (bijna uitsluitend op het terrein van dierenwelzijn) een KGB-keurmerk.

Overheidsbeleid

De staatssecretaris van Veiligheid en Justitie coördineert samen met de staatssecretaris van Financiën het overheidsbeleid inzake de goede doelen. Voor 2005 was de minister van Volksgezondheid Welzijn en Sport hiervoor verantwoordelijk. De door de Rijksoverheid gehanteerde beleidslijn is verwoord in een brief over de goede doelen die eind 2007 aan de Tweede Kamer is gestuurd: *zelfregulering waar het kan, overheidsregulering waar het moet*. Omdat het geven aan goede doelen per definitie een private aangelegenheid is, blijft de overheid terughoudend bij het formuleren van beleid. Daarbij kunnen de volgende deelterreinen van overheidsbemoeienis worden onderscheiden:

- de bevordering van transparantie en betrouwbaarheid;
- overheidstoezicht op de fiscale faciliteiten voor goede doelenorganisaties;

[11] De kerkgenootschappen kennen inzake verantwoording, keurmerken en toezicht eigen regelingen; verwezen wordt naar de inrichtingsvrijheid die met artikel 2 boek 2 BW gegeven is.

- het tegengaan van misbruik van goede doelenorganisaties voor terrorismefinanciering;
- de begunstiging van goede doelenorganisaties door kansspelbegunstigden.